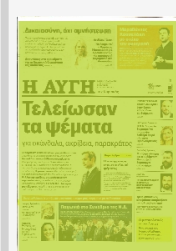

κινηματογράφος με κυνηγάει

Media: ΑΥΓΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ **Page:** 1,32-33 **Published at:** 07-04-2024
Author: **Surface:** 2450.29 cm² **Circulation:** 2470
Subjects:

Γιώργος Αρβανίτης
Οπου κι αν
πάω ο
κινηματογράφος
με κυνηγάει

σελίδες 32-33

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Όπου κι αν πάω ο κι'

Γιώργος Αρβανίτης

διευθυντής φωτογραφίας

Συνέντευξη στην
ΠΟΛΥ ΚΡΗΜΝΙΩΤΗ

«Μια ζωή στο φως». Δεν θα μπορούσε να έχει πιο ταιριαστό τίτλο ένα βιβλίο που αφηγείται τη ζωή ενός μετρ του φωτός. Ο Γιώργος Αρβανίτης αυτές τις ημέρες επέστρεψε από τη Γαλλία, όπου ζει τα τελευταία χρόνια, με αφορμή την κυκλοφορία, την επόμενη Πέμπτη, της αυτοβιογραφίας του, όπως την αφηγήθηκε στην Ελισάβετ Χρονοπούλου από τις εκδόσεις Πατάκη, και της παρουσιάσής της λίγες ημέρες αργότερα (16/4), αλλά και της προεδρίας του στην κριτική επιτροπή του Φεστιβάλ Γαλλόφωνου Κινηματογράφου που ολοκληρώνεται την Τετάρτη 10 Απριλίου. «Στα 83 μου αποφάσισα να εκδοθώ» λέει χαμογελώντας. Καθώς θυμάται τα περασμένα και εκπλίσσεται από τα σημερινά, ο διάσημος διευθυντής φωτογραφίας ξεφυλλίζει σελίδες από τη μυθιστορηματική ζωή του, μας επιτρέπει να μοιραστούμε στιγμές γεμάτες φως και κινηματογράφο και εκμυστηρεύεται πώς ερωτεύτηκε την κάμερα με την πρώτη ματιά. Κι όμως η ζωή του δεν ήταν πάντα φωτεινή. Από τα παιδικά χρόνια, εκείνα τα «μαύρα χρόνια του Εμφυλίου», μέχρι τα πλατό μερκών από τις πιο σπουδαίες στιγμές του διεθνούς κινηματογράφου, η ζωή του είναι μια διαρκής άσκηση στο φως. Άλλωστε, για τον ίδιο, «το φως είναι στην ψυχή», γι' αυτό στη δουλειά του δεν φωτογραφίζει πρόσωπα αλλά χαρακτήρες. Καθώς μιλάει, μου δείχνει φωτογραφίες από γυρίσματα. Με τη Φανί Αρντάν στο «Αουστράλια», για το οποίο βραβεύτηκε στο Φεστιβάλ Βενετίας, με τον Μαρτιέλο Μαστρογιάνι από τον «Μελισσοκόμο» του Αγγελόπουλου, με τον Τζέρεμι Άιρονς, με τον Ελία Καζάν στη Νέα Υόρκη, με την Έλεν Μπέρπιν στις «Κραυγές γυναικών» του Ντασέν, με το πανέμορφο σπίτι του στη Γαλλία. «Η ζωή είναι απρόβλεπτη, ίσως είναι ένα θαύμα» λέει. Στη δικιά του ζωή χώρεσαν προς το παρόν 112 ταινίες, οκτώ βραβεία, αμέτρητα ταξίδια και μια ματιά που ψάχνει διαρκώς το φως στην ψυχή. «Δεν θα ξεχάσω ποτέ την πρώτη φορά που είδα κινηματογράφο, οκαρφαλωμένος σε ένα δέντρο» λέει και καταλαβαίνουμε αμέσως πώς ένα παιδί από ένα ορεινό χωριό, χωρίς εφόδια, χωρίς χρήματα, έφτασε να κατακτήσει έναν κόσμο μαγικό, χωρίς να χάνει την ανθρωπιά, τη συμπόνια και το άπιστευτο χιούμορ του. «Η κάμερα είναι η ερωμένη μου, αλλά, σας παρακαλώ, μην το μάθει η γυναίκα μου» εξομολογείται. Μιλάει με σεβασμό και ευγνωμοσύνη για την τέχνη του και τους ανθρώπους που συνάντησε σ' αυτή τη συναρπαστική διαδρομή. Και στο τέλος της κουβέντας παραδέχεται αφοπλιστικά: «Τελικά δεν μπορώ να γλιτώσω από το σινεμά, όπου κι αν πάω ο κινηματογράφος με κυνηγάει».

Ο Γιώργος Αρβανίτης με τον Χάρβει Καίτη

«Μια ζωή στο φως» ονομάζετε την αυτοβιογραφία σας. Είναι συναρπαστική αυτή η διαδρομή;

Ήταν συναρπαστική γιατί ανακάλυψα πάρα πολλά πράγματα, ανακάλυψα κυρίως πώς το φως επηρεάζει τη ζωή και τον χαρακτήρα των ανθρώπων. Για μένα, υπάρχουν τρία είδη φωτός στον πλανήτη, είναι το μεσογειακό φως, το φως του Βορρά και το φως του Νότου. Ταξιδεύοντας σε όλο τον κόσμο διαπίστωσα για ποιους λόγους οι Βόρειοι είναι πιο κλειστοί άνθρωποι. Θυμάμαι όταν για πρώτη φορά βγήκα εκτός Ελλάδας και βρέθηκα στο Βέλγιο. Ξάπλωσα για λίγο στο ξενοδοχείο κοιτάζοντας το ταβάνι. Πέρασαν τρεις ώρες και διαπίστωσα ότι έμεινα έτσι απαθής και χωρίς ενέργεια. Υπήρχε ένα φως διάχυτο, γκριζό έξω από το παράθυρο, το οποίο σαν να με καθήλωνε. Βγήκα από το ξενοδοχείο και είδα τους ανθρώπους να περπατάνε αργά, να μιλάνε πιο σιγά. Βρέθηκα σε ένα καφέ και επικρατούσε ησυχία. Έκανα ένα φλας μπλακ στη χώρα μας με το μεσογειακό φως, όπου στα καφενεία δεν μπορείς να ακούσεις τον διπλανό σου από τη φασαρία. Το μεσογειακό φως σε βγάζει από το σπίτι σου, ενώ το φως του Βορρά σε κλείνει στο σπίτι, στον εαυτό σου. Στον κινηματογράφο, δεν φωτίζω πρόσωπα, φωτίζω χαρακτήρες. Με συναρπάζει αυτή η διαδικασία τού να ανακαλύπτω τις φωτοσκιάσεις του χαρακτήρα ενός ανθρώπου με μοναδικό οδηγό το φως. Ξεκινώντας να δουλεύω στον κινηματογράφο ξεκίνησε αυτό το συναρπαστικό ταξίδι.

Πώς ξεκίνησε;

Το ζήτημά μου έγινε μετά την πορεία μου στη Φίλμ Φεστιβάλ, μια διαδρομή ανάμεσα σε φερέρα και πούπουλα, σε χρώματα φανταχτερά και μιούζικαλ. Έγινε όταν συνάντησα τον Θεόδωρο Αγγελόπουλο και αρχίσω να γυρίσματα της «Αναπαράστασης», σε ένα χωριό στα Ζαγόρια. Εκεί συνάντησα το φως των παιδικών μου χρόνων στο δικό μου χωριό, το Δίλοφο Φθιώτιδας. Στα Ζαγόρια διαπίστωσα ότι αυτό το φως το ξέρω πολύ καλά, γιατί στα δύσκολα χρόνια της παιδικής μου ηλικίας δεν θυμάμαι καμία ηλιόλουστη μέρα. Ήταν όλες γκριζές όπως το τοπίο του Αγγελόπουλου.

Γιατί ήταν τόσο γκριζά η παιδική σας ηλικία;

Γιατί ήταν γκριζά εκείνα τα χρόνια. Μαύρα ήταν τα χρόνια του Εμφυλίου και στο χωριό μου και σε όλη την Ελλάδα. Έχασα τον πατέρα μου στα 6 μου χρόνια και από τότε ξανασυνάντησα τη μάνα μου όταν έγινα 15 χρόνων. Ο πατέρας μου ήταν στον Δημοκρατικό Στρατό και η μάνα μου φυλακισμένη στις Φυλακές Αβέρωφ. Η καταχνιά των πρώτων χρόνων της ζωής μου με οδήγησε να κάνω αυτές τις εικόνες στις ταινίες του Αγγελόπουλου. Όταν γυρίζαμε τον «Θίασο», ξαφνιάστικα. Ήρθαν εικόνες από τότε που ήμουν μικρός. Εικόνες που είχαν μείνει στην παιδική μου ψυχή και τότε τις ξαναζούσα.

Αυτό είναι ένα από τα στοιχεία που σας συνέδεσε με τον Αγγελόπουλο;

Μπορεί. Με τον Αγγελόπουλο δέσαμε τόσο πολύ που από κάποια στιγμή και μετά δεν χρειαζόταν να μιλήσουμε για την ταινία που γυρίζαμε. Εγώ καταλάβαινα τι είχε στο μυαλό του και εκείνος ήξερε ότι το φως που θέλει θα το έχει. Μην ξεχνάμε ότι εκείνη την εποχή, τέλη της δεκαετίας του '60, μέσα στη Χούντα, δεν είχαμε τις τεχνικές δυνατότητες να δούμε αμέσως το αποτέλεσμα της εικόνας όπως συμβαίνει σήμερα. Γυρίζαμε τον «Θίασο» με ένα σενάριο 7 σελίδων, γιατί φοβόταν ο Θόδωρος μην ανακαλύψει η Ασφάλεια το κείμενο. Από 7 σελίδες έπρεπε να γυρίσουμε μια ταινία 4 ωρών. Όταν, λοιπόν, έβλεπα τις πρόβες που έκανε με τους ηθοποιούς στον χώρο του γυρίσματος, είχα την αίσθηση ότι αυτή τη σκηνή την είχα ξαναζήσει.

Υπάρχουν πολλές τέτοιες ιστορίες στο βιβλίο σας;

Πάρα πολλές. Θυμάμαι τα γυρίσματα μιας ταινίας στην έρημο της Σαχάρας, με αυτό το ανελέητο φως. Για να βρω κάποια σκιά έπρεπε να δουλεύω πολύ πρωί, όταν ο ήλιος δεν έχει οκτωθεί ψηλά και διακρίνονται κάποιες σκίες στους αμμόλοφους. Εκεί διαπίστωσα ότι όταν ο χώρος ισοπεδωνόταν από το άπλετο φως, οι άνθρωποι που περπατούσαν στην έρημο ήταν σαν να κόνωναν σιγά-σιγά, σαν να τους κατάνιπε αυτό το φως. Μιλώντας με έναν ντόπιο, μου είπε ότι στην Ευρώπη εσείς έχετε τα ρολόγια, αλλά εμείς στην έρημο έχουμε τον χρόνο. Αυτό με έκανε να καταλάβω

Δεν θα ξεχάσω ποτέ την πρώτη φορά που είδα κινηματογράφο, οκαρφαλωμένος σε ένα δέντρο. Ήμουν γύρω στα 12, ζούσα με τους θειούς μου στην Πεντέλη, γιατί η μάνα μου ήταν φυλακισμένη. Τότε φτιάχτηκε ο πρώτος θερινός κινηματογράφος στη γειτονιά. Σκαρφάλωσα σε ένα δέντρο και την πρώτη μου ταινία, μου ήταν ο «Σκελικός εσπερινός». Μαγεύτηκα

νηματογράφος με κυνηγάει

πόσο όμοια εκπρεάζει τους ανθρώπους και τη ζωή τους το φως στη Σαχάρα και το φως στη Βόρεια Ευρώπη. Τόσο το έντονο φως όσο και το πολύ λίγο κλείνει τον άνθρωπο στο καβούκι του.

Πώς αποφορτίζετε να γράψετε την αυτοβιογραφία σας;

Μια φίλη, η Ελισάβετ Χρονοπούλου, σκηνοθέτιδα και συγγραφέας, με είχε ζητήσει λέγοντάς μου ότι πρέπει να γράψω την ιστορία της ζωής μου. Δεν πίστευα ότι η ζωή μου έχει κάποιο ενδιαφέρον. Υπάρχουν άνθρωποι με πολύ πιο συναρπαστική ζωή από τη δική μου. Όμως επέμενε. Τη ρώτησα γιατί την ενδιαφέρει τόσο πολύ η ζωή μου και μου απάντησε ότι ήθελε να μάθει πώς ένα παιδί από ένα ορεινό χωριό της Ελλάδας, χωρίς σπουδές, χωρίς βοήθεια, κατάφερε να κάνει αυτή τη διαδρομή. Με έπεισε, της αφηγήθηκα τη ζωή μου και στα 83 μου αποφάσισα να εκδοθώ...

Οι άνθρωποι που σας καθόρισαν;

Ο,τι είμαι σήμερα το χρωστάω σε δύο οπερατέρ, τον Γιώργο Καβάγια, που με εμπιστεύτηκε να δουλέψω βοηθός του για πρώτη φορά, και τον Νίκο Γαρδέλη, που μετά απ' αυτόν άρχισαν να δουλεύω σαν διευθυντής φωτογραφίας. Αυτοί οι δύο με καθόρισαν. Οι σκηνοθέτες που δούλεψα μαζί τους, ο Θόδωρος, ο Βούλαρης, ο Γιώργος Καρυπίδης και τόσο άλλοι, αλλά και ο Ζιλ Ντασέν, ο Ζαν Ζακ Αντριέν, ο Βόλφγκανγκ Σλέντορφ, ο Μάρκο Φερέρι, ο Μπελόκιο κ.ά., οι ηθοποιοί Μαρτσέλο Μαστρογιάνι, Κλάιβ Όουεν, Λεονάρντο Ντι Κάπριο, Τζέρεμι Αιροντ, Μπρούνο Γκανς, Φανί Αρντάν, Σαμ Σέπάρντ, ο Βέγγος, ο Κατράκης, είναι τόσο πολλοί και νιώθω ευτυχής που τους γνώρισα και δούλεψα μαζί τους.

Υπάρχουν κάποιες στιγμές από αυτή τη διαδρομή που δεν ξεχνιούνται εύκολα;

Πολλές. Δεν θα ξεχάσω ποτέ την πρώτη φορά που είδα κινηματογράφο, σκαρφωμένος σε ένα δέντρο. Ήμουν γύρω στα 12, ζούσα με τους θεϊούς μου στην Πεντέλη, γιατί η μάνα μου ήταν φυλακισμένη. Τότε φτιάχτηκε ο πρώτος θερινός κινηματογράφος στη γειτονιά. Εγώ φυσικά δεν είχα χρήματα, αλλά ήθελα να ανακαλύψω τι είναι αυτό που το λένε κινηματογράφο. Σκαρφάωσα σε ένα δέντρο και είδα για πρώτη φορά την οθόνη και την πρώτη μου ταινία, που ήταν ο «Σικελικός εσπερινός», δεν θυμάμαι τον σκηνοθέτη. Μαγεύτηκε. Όταν τελείωσα το Δημοτικό Σχολείο, γράφτηκα σε μια τεχνική σχολή για να μάθω την τέχνη του ηλεκτρολόγου. Όταν, μετά από τέσσερα χρόνια σπουδών, πήρα το δίπλωμά μου, κατά τύχη γνώρισα έναν ηλεκτρολόγο που δούλεψε στον κινηματογράφο και του ζήτησα αν μπορώ να δουλέψω κι εγώ εκεί. Έτσι μπήκα στον κινηματογράφο, ως ένα παιδί για όλες τις δουλειές. Πήγα να τους καφεδες, μάζεψα τα καλώδια, σκούπιζα το πλατό και ερωτεύτηκα την κάμερα. Η συνέχεια γράφτηκε στην οθόνη.

Μετανιώσατε ποτέ γι' αυτόν τον έρωτα με την κάμερα;

Όχι, ποτέ, νιώθω ότι αυτός ο έρωτας ήταν αμοιβαίος, γιατί, στις 112 ταινίες που έχω κάνει μέχρι σήμερα, την κάμερα δεν την νιώθω σαν ένα μηχανήμα. Η κάμερα είναι η ερωμένη μου, αλλά, σας παρακαλώ, μην το μάθει η γυναίκα μου.

Με την Αγγελικά πώς γνωριστήκατε;

Στο γύρισμά του «Μεγαλέξανδρου», το 1979. Έχουμε συμπληρώσει 45 χρόνια μαζί και ακόμα με ανέχεται.

Υπάρχουν πράγματα που θέλετε να ξεχνάτε απ' αυτή τη διαδρομή;

Ελπίσα και ζω με τα καλά και με τα λάθη μου. Φροντίζω όμως πάντα να αναγνωρίζω τα λάθη μου για να

μην τα επαναλάβω. Η ζωή είναι απρόβλεπτη. Αναρωτήθηκα κι εγώ τι είναι η ζωή όταν, πριν από 38 χρόνια, βρέθηκα στην Αιθιοπία, στον μεγάλο λιμύ, για ένα ντοκιμαντέρ για τη UNICEF. Εκεί κινηματογράφοσα τουλάχιστον 100 ανθρώπους την ημέρα, να περπατάνε στον δρόμο και σε τρία δευτερόλεπτα να πέφτουν μπροστά μου νεκροί. Όταν τελείωσε αυτή η περιπέτεια των 15 ημερών, γύρισα στην Αθήνα και μετά από πέντε ημέρες γεννήθηκε ο δεύτερος γιος μου. Ήμουν μαζί με τη γυναίκα μου στην αίθουσα τοκετού, της κρατούσα το χέρι και σε τρία δευτερόλεπτα είχα τη ζωή στα χέρια μου. Εκεί λοιπόν έκανα αυτή τη διαδρομή από την Αθήνα μέχρι την Αιθιοπία και αναρωτήθηκα τι είναι τελικά η ζωή. Ίσως να είναι ένα θαύμα. Αλλά εγώ πάντα σκέφτομαι γιατί χρειάζεται το μίσος στη ζωή μας, γιατί θέλουμε να κατακτήσουμε τόσα πράγματα τα οποία είναι άχρηστα. Λένε όλοι ότι είναι χριστιανικοί. Ποιος θυμάται ότι ο έκων δύο χιτώνες πρέπει να δίνει τον έναν; Καιείς.

Γιατί;

Γιατί μας έχει κυριέψει το πάθος για χρέμα. Ο άνθρωπος έχει πέσει στην παγίδα της κατανάλωσης και ξεχνάει αυτά τα τρία δευτερόλεπτα που συνάντησα εγώ στην Αιθιοπία. Τους συνανθρώπους μου να πέφτουν μπροστά μου νεκροί από την πείνα. Κάθε φορά που επιστρέφω στην Αθήνα, την πόλη που μεγάλωσα, αυτό το σκέφτομαι έντονα, δηλαδή πόσο στις μέρες μας έχουμε ξεχάσει την ψυχή του ανθρώπου, και εκπλήσσομαι. Τι βρίσκω όλο πιο άσχημη, τους ανθρώπους πιο σκοτεινούς, να περπατάνε στους δρόμους και να νιώθεις ότι κάτι έχει καταπιεί την ψυχή τους. Και αναρωτιέμαι γιατί. Γιατί τα Τέμπη, γιατί η ακρίβεια, γιατί οι φωτιές και οι πλημμύρες, γιατί οι υποκλοπές, γιατί τόσες πολλές σκοτωμένες γυναίκες.

Τι απαντήσεις δίνετε σε αυτά τα γιατί;

Δεν μπορώ να δώσω εγώ την απάντηση, γιατί είμαι πολύ λίγος. Εκείνος που πρέπει να δώσει την απάντηση είναι ο ελληνικός λαός. Προχθές πήγα στο σουπερ μάρκετ και μια κορία μπροστά μου στο ταμείο, όταν βγήκε ο λογαριασμός, άρχισε να αφαιρεί από το καλάθι της πράγματα. Συγκλονίστηκα.

Πώς θα φωτιζάτε τη σημερινή Ελλάδα;

Η Αθήνα που ήξερα εγώ στις δεκαετίες του '50, του '60, με τα νεοκλασικά, με τους κήπους, με τις αυλές με τον φοινίκια και το πηγάδι, με τις γειτονιές όπου ο ένας ήξερε τον άλλον, δεν υπάρχει πια. Έχει μεταμορφωθεί σε έναν ωκεανό τοιμηέντου. Ε, πώς μπορεί να το φωτίσεις αυτό; Δεν φωτίζεται, είναι ένα επίπεδο, άχρωμο, άσμο πράγμα. Δεν φωτίζεται. Όπως δεν φωτίζεται και ο κόσμος που ζούμε σήμερα, με πολέμους, με ανισότητες, που φαίνεται να στροβιλίζεται σε έναν παραλογισμό. Προσπαθώ μερικές φορές να ανακαλύψω το φως του Έλληνα και δεν τα καταφέρνω.

Εκτός από το βιβλίο σας, που θα παρουσιαστεί τις επόμενες ημέρες, βρίσκεστε στην Ελλάδα και για το Φεστιβάλ του Γαλλόφωνου Κινηματογράφου. Οι Γάλλοι σας τιμούν.

Ναι, το Γαλλικό Ινστιτούτο μού έκανε την τιμή να μου αναθέσει την προεδρία της Κριτικής Επιτροπής, μιας και υπηρετώ και τον γαλλικό κινηματογράφο για 35 χρόνια, με περισσότερες από 60 ταινίες. Ίσως αναγνωρίζουν την προσφορά μου. Προχθές προβλήθηκε και η τελευταία μου ταινία, «Το παιδί που μετρούσε τον κόσμο» του Τάκη Κανδύλη, γιου του περίφημου αρχιτέκτονα και βοηθού του Λε Κορμπιζιέ. Τελικά δεν μπορώ να γλιτώσω από το σινεμά, όπου κι αν πάω ο κινηματογράφος με κυνηγάει.

